

Kamulaştırma Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/773)

Not: Tasarı, Başkanlıkça; tali olarak Adalet, Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm ile Anayasa komisyonlarına, esas olarak da Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilmiştir.

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

05/11/2009

Genel Müdürlüğü

Sayı: B.02.0.KKG.0.10/101-901/4359

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 12/10/2009 tarihinde kararlaştırılan "Kamulaştırma Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

GENEL GEREKÇE

2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 38 inci maddesinde yer alan "Kamulaştırma yapılmış, ancak işlemleri tamamlanmamış veya kamulaştırma hiç yapılmamış iken kamu hizmetine ayrılarak veya kamu yararına yönelik bir ihtiyaca tahsis edilerek üzerinde tesis yapılan taşınmaz malın malik, zilyed veya mirasçılarının bu taşınmaz mal ile ilgili her türlü dava hakkı yirmi yıl geçmekle düşer. Bu süre taşınmaz mala elkoyma tarihinden başlar." hükmü Anayasa Mahkemesinin 10/4/2003 tarihli ve E.2002/112, K.2003/33 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir. Bu iptal Kararının 4/11/2003 tarihli Resmi Gazetede yayımlanıp yürürlüğe girmesinden sonra; Anayasa Mahkemesi kararlarının geriye yürümediği, iptal kararının yürürlüğe girdiği tarihe kadar yirmi yıllık dava açma süresinin geçerli olduğu ve bu süreyi geçirmiş olanların artık kamulaştırmazsız elkoyma sebebiyle dava açamayacağı ve Anayasa Mahkemesinin iptal kararı ile yirmi yıllık hak düşürücü süre ortadan kaldırıldığı için, kamulaştırmazsız elkoyma sebebiyle her zaman dava açılabileceği yönünde ve birbirinin tamamen zıddı olan içtihat farklılığı ortaya çıkmıştır.

Bu içtihat farklılığı sebebiyle, süreye tabi olmaksızın dava açılabilmesi kabul edildiğinde, idareler aleyhine çok uzun yıllar önce gerçekleşmiş olan elkoymalardan dolayı bile dava açılabilir ve bu davalarda idareleri mali yönden zora düşürebilecek tazminatlara hükümlenilebilir. Ayrıca, açtıkları davalar yirmi yıllık dava açma süresinin dolmuş olduğu yolundaki gerekçeyle süre yönünden reddedilenler ve açtıkları davalarda hükmedilen tazminatı tatminkar görmeyenler, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine müracaat etmek suretiyle Devleti tazminata mahkum ettirebileceklerdir.

Anayasa Mahkemesinin söz konusu iptal Kararının yürürlüğe girdiği tarihten sonra ve önceki yirmi yıl içinde taşınmazlarına kamulaştırmaz elkonulanların dava açmalarının önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır. Ancak, yirmi yıllık dava açma süresinin geçmiş olması sebebiyle artık dava açılmayacağı yolundaki içtihat sebebiyle, söz konusu iptal Kararının yürürlüğe girdiği tarihten önceki yirmi yıldan daha önce taşınmazlarına kamulaştırmaz elkonulanlar ya hak düşürücü süre sebebiyle dava açamayacaklar veya açacakları davalar hak düşürücü süre sebebiyle reddedilebilir. Bu nedenle 4/11/1983 tarihinden önce taşınmazlarına kamulaştırmaz elkonulanların hak ve durumlarının düzenlenmesi gerekmektedir.

Anayasada dayanağı bulunmayan ve "haksız fiil" olarak da nitelendirilen kamulaştırmaz elkoyma suretiyle, temel insan haklarından olan mülkiyet hakkına müdahale edilmesi halinde, ilgili taşınmazın bedelinin Devletçe malikine ödenmesinin gerektiği tartışmasızdır. Bu yüzden, kamulaştırmaz elkoyma hallerinde kıymet takdir edilmesinin kanuni esaslara bağlanması, idarelerin ve mahkemelerin iş ve işlemlerinde belirlilik ve objektiflik sağlayacağı gibi; uzlaşma yoluna gidilecek tazminat ödenmesi esası getirilmek suretiyle, özellikle muhtemel davalar sebebiyle mahkemelerin iş yükünün ve ayrıca bu konudaki ihtilaflardan dolayı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılması muhtemel müracaatların azaltılmasını temin edebilecek düzenlemelerde bulunulması, hukuk devleti ilkesi ve Devletin itibarı bakımından isabetli olacaktır.

Diğer taraftan Devlet, kanunlar ile belirlenen görevlerini mali imkanları çerçevesinde yerine getirmek durumundadır. Geçmişte yapılan kamulaştırmaz elkoymalar sebebiyle açılabilir davaların sayısını ve bunlar neticesinde hükmedilecek meblağın ne kadar olabileceğini sağlıklı olarak tahmin etmek mümkün değildir. Açılması muhtemel davaların sayı itibarıyla çokluğuna bağlı olarak hükmedilecek meblağların hemen ödenmesi halinde, idarece altından kolayca kalkılamayacak bir mali yük gündeme gelebileceği gibi; tazminat ödemelerine bağlı olarak idarenin mali imkansızlık içine düşmesi suretiyle, kamu hizmetlerinin yürütülmesinde sıkıntılara sebebiyet verilmiş olabilecektir. Böyle bir olumsuz ihtimal de gözetilerek hükmedilecek olan meblağların ödenmesinin idare bütçesinin belirli bir oranında gerçekleştirileceğini öngörmek zaruri görülmüştür.

Belirtilen sebeplerle, bir taraftan yirmi yıllık dava açma süresini geçirmiş olmaları sebebiyle artık kamulaştırmaz elkoyma sebebiyle dava açamayan ve böylece hiçbir bedel ödenmeden mülkiyet hakları ellerinden alınanların mağduriyetini gidermek, tazminat ödenmesini objektif esaslara bağlamak; diğer taraftan da idarenin muhatap olacağı ihtilafları en aza indirmek ve idarenin mali sıkıntıya düşmesini mümkün olduğunca önlemek amacıyla kamulaştırmaz elkoyma sebebiyle talep edilebilecek olan tazminatın dava açmaya gerek olmaksızın uzlaşma yoluyla ödenebilmesini, uzlaşma temin edilemeyen hallerde dava yoluna gidilebileceğini ve süre sebebiyle dava hakkının düşmesi söz konusu olanlar hakkında da aynı şekilde işlemde bulunulabilmesini öngören bu Kanun Tasarısı hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 38 inci maddesinin iptaline dair Anayasa Mahkemesi Kararının gerekçeleri ve maddenin iptal edilmesinden sonra "yirmi yıllık dava açma süresini geçirmiş olanların artık kamulaştırmazsız elkoyma sebebiyle dava açamayacağı" ve "hiçbir süreye tabi olmaksızın dava açılabileceği" yönünde doğan ve birbirinin tamamen zıddı olan içtihat farklılığı nedeniyle düzenleme yapılması ihtiyacı doğmuştur.

Yargı yoluna gitmeyi mümkün olduğunca azaltabilmek maksadıyla, 4/11/1983 yılından evvel kamulaştırmazsız elkonulan taşınmazlar sebebiyle tazmin talebinde bulunulacak ise öncelikle uzlaşma yoluna gidilmesinin şart olduğu hususu birinci fıkrada hükme bağlanmıştır. Bu hükme göre, uzlaşma yoluna başvurulmaksızın dava açılmayacaktır.

Maddenin ikinci fıkrasında, uzlaşma görüşmelerine başlanmadan önce, Kamulaştırma Kanununun 8 inci maddesine göre teşkil olunan kıymet takdir komisyonunca, elkonulan taşınmazın veya üzerinde tesis edilen irtifak hakkının tahmini değerinin tespit edileceği ve bu tespit yapılırken de fiilen elkoymanın çok uzun bir süre önce yapılmış olabileceği, elkonulan taşınmazın o tarihteki niteliği ile ödemenin yapılacağı tarihteki niteliğinde farklılıklar bulunabileceği ve elkoymadan sonra yapılan imar hizmetleri ile diğer kamu hizmetleri sebebiyle taşınmazın değerinde çok fazla bir artış meydana gelmiş olabileceği hususları gözetilerek taşınmazın tazmin talebinde bulunulan tarihteki niteliği yerine elkoyma tarihindeki niteliğinin esas alınması ve böylece denkleştirmeye gidilmek suretiyle, tazmin talebinde bulunulan tarih itibarıyla değer tespiti yapılacağı öngörülmüştür. Ayrıca, kamulaştırmazsız elkoyma sebebiyle elkoyma tarihinden itibaren söz konusu taşınmazdan malikin faydalanamamış olduğu da gözetilerek, tespit edilen bu değere, elkoyma tarihinden itibaren her yıl için gerçekleşen yıllık enflasyon oranında ilavede bulunulmasının gerektiği ve bu suretle de bir denkleştirmede bulunulacağı bu fıkrada tanzim olunmuştur.

Ayrıca ikinci fıkrada, kamulaştırmazsız elkoyma sebebiyle tazmin talebiyle idareye çok sayıda müracaatların olabileceği ve açılması muhtemel davalar neticesinde idarelerin malî yönden zora düşebilecekleri ihtimali gözetilerek, nakden veya bazı hakların tanınması suretiyle tazmin konusunda uzlaşmaya varılabilmesine imkan tanınmış; Kamulaştırma Kanununun 8 inci maddesine göre teşkil olunan uzlaşma komisyonu ile taşınmazına kamulaştırmazsız elkonulan malik arasında bedel ödenmesi veya idareye ait bir taşınmazın mülkiyetinin devri veya taşınmaz üzerinde sınırlı aynı hak tanınması veya imar hakkı transferi yapılması hususlarında uzlaşma görüşmesinde bulunulması, uzlaşmaya varılıp varılmadığının tutanağa bağlanması ve uzlaşmaya varılmış ise uzlaşma şartlarını ihtiva eden bir sözleşme akdedilmesi ile ilgili usul ve esaslar hükme bağlanmıştır.

Üçüncü fıkrada, idare ve malik arasında uzlaşma sağlanamadığı takdirde, dava yoluna gidilebileceği hükme bağlanmış; bu fıkrada, elkonulan taşınmazın veya üzerinde tesis edilen irtifak hakkının değerinin, ikinci fıkradaki esaslara göre mahkemece takdir olunacağı belirtilmiştir.

Hükmolunan meblağlar sebebiyle idarelerin malî yönden zora düşebilecekleri ve buna bağlı olarak kamu hizmetlerinin malî imkansızlık sebebiyle aksayabileceği ihtimali karşısında, böyle bir olumsuz neticeye sebebiyet verilmemesi ve ayrıca hükme bağlanan alacakların ödenmesinde düzenin sağlanması maksadıyla, kesinleşen mahkeme kararı gereğince ödemedeki bulunacak olan idarenin yıllık bütçesinde yüzde iki oranında pay ayrılmak suretiyle garmeten ve eşit taksitler halinde ödeme esaslı tanzim olunmuştur.

Düzenlemeye göre, 4/11/1983 tarihinden önce taşınmazlarına kamulaştırmaz elkonulanlardan henüz dava açmamış olanlar, uzlaşma talebinde bulunabilecek ve uzlaşma temin edilemediği takdirde dava yoluna giderek hak arayabileceklerdir. Ancak, 4/11/1983 tarihinden önce taşınmazlarına kamulaştırmaz elkonulanlardan dava açmış olup da hak düşürücü sürenin geçmiş olduğu gerekçesiyle davaları reddedilmiş olanların, uzlaşma ve birinci fıkra ile ilgili gerekçede belirtilen içtihat farklılığı sebebiyle dava hakkını kullanıp kullanamayacakları hususunda sorunlar ve farklı uygulamalar olabilecektir. Böyle bir duruma mahal verilmesinin uygun olmayacağı, hukuk devleti ve adalet ilkeleri gözetilerek Kamulaştırma Kanununun 38 inci maddesinin iptal edilmesinden önce yirmi yıllık dava açma süresi içinde dava açılmaması sebebiyle dava açma hakkı düştüğü kabul edilenlerin de mağduriyetini gidermek üzere; açtıkları tazminat davası sadece süre yönünden dava açma hakkının düştüğü gerekçesiyle reddedilmiş olanlar için de madde hükümlerinin uygulanması öngörülmüştür.

Beşinci fıkrada ise 4/11/1983 tarihinden önce gerçekleşen kamulaştırmaz elkoymadan dolayı tazmin talebiyle dava açmış olanlara da uzlaşma yoluyla haklarına kavuşma imkanı sağlamak üzere, isterlerse bu maddeye göre uzlaşma yoluna gitmeyi talep edebilecekleri hükme bağlanmıştır. Bu fıkraya göre, davacı, maddede öngörülen uzlaşma yoluna gitmeme tercihinin bildirdiği takdirde davası normal seyrinde devam edecek; böyle bir tercih ve irade beyan edilmez ise davacının söz konusu tercihi kullanabileceği ihtimali gözetilerek dava bir yıl süre için bekletilecektir. Davacının uzlaşma talebi halinde, uzlaşma neticesine kadar davanın bekletileceği ve uzlaşılabilmesi halinde, uzlaşmazlık tutanağının mahkemeye sunulmasından sonra davaya devam edileceği de hüküm altına alınmıştır.

Madde 2- Yürürlük maddesidir.

Madde 3- Yürütme maddesidir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

Esas No.: 1/773

15/2/2010

Karar No.: 12

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca hazırlanarak Bakanlar Kurulunca 5/11/2009 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 13/11/2009 tarihinde tali komisyon olarak Adalet Komisyonu, Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu ile Anayasa Komisyonuna, esas komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilen 1/773 esas numaralı "Kamulaştırma Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" Komisyonumuzun 1/12/2009 tarihinde yaptığı 19 uncu Birleşiminde; Hükümeti temsilen Bayındırlık ve İskan Bakanı Mustafa DEMİR ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü ve Türkiye Belediyeler Birliği temsilcilerinin katılımıyla incelenip görüşülmüştür.

Bilindiği gibi, kamulaştırmaz el koyma veya bedelsiz kamulaştırma; idarenin, kamulaştırma işlemi tamamlanmadan veya kamulaştırma işlemi hiçbir suretle yapılmadan kişinin malına el koyma ve o mal üzerinde malikin gereği gibi tasarrufta bulunmasını önleme olanağı şeklinde tanımlanmaktadır. Devlet ve kamu tüzel kişileri de kamu yararının gerektirdiği bazı durumlarda kamulaştırmaz el koyma şeklinde, kamulaştırma işlemi tamamlanmadan veya kamulaştırma işlemi hiçbir suretle yapmadan özel mülkiyete konu olan taşınmazın kullanımını kamu hizmetine tahsis edebilmektedir.

Kamulaştırmaz el koyma uygulamasına, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 38 inci maddesi ile yasal nitelik kazandırılmıştır. Anılan maddede, kamulaştırmaz el koyma işlemine karşı taşınmaz malın malik, zilyet veya mirasçılarının her türlü dava açma hakkı saklı tutulmakla birlikte söz konusu dava açma hakkı taşınmaz el koyma tarihinden itibaren 20 yıllık hak düşürücü süre ile sınırlandırılmıştır. Ancak, söz konusu madde, Anayasa Mahkemesinin 10/4/2003 tarihli ve E. 2002/112, K. 2003/33 sayılı Kararı ile, Anayasaya aykırı olduğu gerekçesi ile iptal edilmiştir.

Anılan hükmün iptal edilmesiyle birlikte, idarenin kamulaştırmaz el koyma işlemine karşı, hak sahiplerinin dava açabilmesine ilişkin süre kaldırılmıştır. Anayasa Mahkemesinin iptal kararları geriye yürümediği için anılan hükmün iptal tarihi olan 10/4/2003 tarihinden önceki yirmi yıl içinde kamulaştırmaz el koyma işlemlerine karşı dava açılabileceği, yirmi yıldan daha eski süreli el koyma işlemlerine karşı ise hak düşürücü sürenin geçirilmiş olması dolayısıyla dava açılmayacağı ve iptal kararından sonraki yıllarda ise hak düşürücü süreye tabi olmadan her zaman dava açılabileceği yönünde farklı yorumlar ve içtihatlar oluşmaktadır.

Bu içtihat farklılığı sebebiyle, süreye tabi olmaksızın dava açılabileceğinin kabul edilmesi halinde, idareler aleyhine çok uzun yıllar önce gerçekleşmiş olan el koymalardan dolayı dava açılabilecek ve bu davalar dolayısıyla tazminat hükmedilmesi halinde idareler mali yönden zorlanabilecektir.

Diğer yandan, iptal kararı tarihinden itibaren yirmi yıldan daha eski süreli el koyma işlemlerine karşı dava açma hakkını, hak düşürücü süre ile kaybedenler açısından, Anayasa Mahkemesinin iptal kararının gerekçesi doğrultusunda mağduriyet oluşmaktadır. Bu anlamda, hem el koyma işlemine konu olan taşınmazın bedelinin ödenmesi hem de el koyma dolayısıyla uğranılan kaybın karşılanması gerekmektedir.

Yirmi yıllık dava açma süresini geçirmiş olmaları sebebiyle kamulaştırmasız el koyma dolayısıyla dava açamayan ve böylece hiçbir bedel ödenmeden mülkiyet hakları ellerinden alınan maliklerin mağduriyetlerinin giderilmesi, idarelerin muhatap olacağı ihtilâfların en aza indirilmesi ve idarenin mali sıkıntıya düşmesinin mümkün olduğunca önlenmesi amacıyla yasal düzenleme yapılması ihtiyacı hâsıl olmuştur.

Kanun Tasarısı ve gerekçesi incelendiğinde;

- 4/11/1983 tarihinden önceki kamulaştırmasız el koyma işlemleri sebebiyle tazmin talebinde bulunulması halinde öncelikle, el koyma işlemini gerçekleştiren idare ile uzlaşma yoluna gidilmesinin,

- Uzlaşma görüşmelerine başlanılmadan önce kurulacak kıymet takdir komisyonu tarafından el konulan taşınmazın veya üzerinde tesis edilen irtifak hakkının tahmini değerinin tespit edilmesinin ve tahmini değer tespit edilmesinde dikkat edilecek hususların belirlenmesinin,

- Tahmini değer tespit edilmesinden sonra kurulacak uzlaşma komisyonunca, tahmini değer talep sahibine bildirilmeksizin bedel ödenmesi veya idareye ait bir taşınmazın mülkiyetinin devri veya el konulan ya da idareye ait bulunan taşınmaz üzerinde sınırlı aynı hak tanınması veya imar hakkı transferi suretiyle uzlaşmaya varılmak üzere talep sahibinin davet edilmesinin,

- Uzlaşma görüşmeleri sonunda uzlaşmaya varılıp varılmadığı hususunun tutanağa bağlanmasının ve bu tutanakla birlikte uzlaşma görüşmelerine ilişkin bilgi, belge ve beyanların açılacak davalarda taraflar aleyhine delil teşkil etmemesinin,

- Uzlaşmaya varılması halinde imzalanacak sözleşmenin ihtiva etmesi gereken hususların belirlenmesinin,

- İdare ile malikin uzlaşmaması durumunda malikin dava açma hakkının mevcut olduğunun, malik tarafından dava açılması halinde fiilen el konulan taşınmazın veya üzerinde tesis edilen irtifak hakkının değerinin mahkeme tarafından belirlenen esaslara göre takdir edilmesinin,

- Tazmin talebiyle açılan dava neticesinde verilen hükmün kesinleşmesi üzerine, hükmolunan meblâğın, ödemekle yükümlü kurumun yılı bütçesinde yüzde iki oranında pay ayrılması suretiyle garameten ve eşit taksitler halinde ödenmesinin,

- 4/11/1983 tarihinden önce taşınmazlarına kamulaştırmasız el konulan maliklerden dava açmış olup da hak düşürücü sürenin geçmiş olduğu gerekçesiyle davaları reddedilmiş olanların da uzlaşmaya gidebilmelerinin, uzlaşılama halinde de dava açabilmelerinin,

- 4/11/1983 tarihinden önce gerçekleşen kamulaştırmasız el koyma nedeniyle tazmin talebiyle dava açmış olanların, istemleri halinde bir yıl içinde idareye ve mahkemeye başvurmaları şartıyla ve açılan davanın uzlaşma görüşmelerinin sonuna kadar bekletilmesi suretiyle uzlaşma yoluna gidebilmelerinin,

öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

Komisyonumuzda Tasarının geneli üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Konu ile alakalı Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun da yakın bir zaman içinde içtihadı birleştirme kararı vereceği, söz konusu içtihadın da değerlendirilmesi suretiyle yasal düzenleme yapılmasının daha sağlıklı olacağı, bu anlamda, yasal düzenleme yapılmadan önce kararın açıklanmasının beklenmesi gerektiği,

- Kıymet takdir komisyonu tarafından, el konulan taşınmazın bedelinin bugünkü tarih itibarıyla yeniden değerlendirilmesinde dikkate alınacak olan enflasyon oranının, hangi endekse ve enflasyon türüne göre belirleneceği hususuna açıklık kazandırılması gerektiği,

- Tazmin talebiyle açılan dava neticesinde verilen hükmün kesinleşmesi üzerine, hükmolunan meblâğın, yükümlü kurumun yıllık bütçesinde yüzde iki oranında pay ayrılması suretiyle ödeneceği, ancak, yüzde ikilik oranın, ödenmesi gerekli olan tutarı veya tutarları karşılamaması durumunda, ödeme sürelerinde gecikmelerin yaşanabileceği, bu nedenle alacaklı hak sahiplerinin mağdur olabileceği, ayrıca, söz konusu düzenlemenin, Anayasanın, mahkeme kararlarının idarelerce yerine getirilmesinin geciktirilemeyeceğine ilişkin hükmüne aykırı olduğu,

- Tasarının, kişi haklarından biri olan mülkiyet hakkı ve mevcut haksız fiillerin düzeltilmesi açısından olumlu karşılandığı,

- El konulan taşınmaz bedelinin mahkeme tarafından tespit edilmesinde dikkat edilecek olan esasların ayrıca belirtilmiş olmasının mahkemenin takdir yetkisini sınırlandırdığı, bu konuda, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından içtihatlaştırılmış olan hesaplama yöntemlerinin de incelenmesinin önemli olduğu,

- Düzenlemenin devam etmekte olan davaları etkileyebileceğinin dikkate alınması gerektiği,

- Kamulaştırmalarda kamulaştırılan taşınmazların, kamulaştırma amacına uygun olarak kullanılmadığı, kullanılmayan süre içinde de taşınmazın değerindeki artışların hak sahiplerine ödenmediği gibi çeşitli sorunların yaşandığı, bu konuda da bir düzenlemenin yapılması gerektiği,

- İdare ile hak sahibi arasında gerçekleştirilecek uzlaşma görüşmelerinin belirli bir süre ile sınırlandırılması gerektiği, sınırlandırılmadığında ise hak sahibinin dava açma hakkını kullanma aşamasında tereddüde düşebileceği,

- Uzlaşma yöntemleri arasında yer alan “imar hakkı transferi” kavramının imar mevzuatında tanımlanmadığı, bu nedenle uygulamada yaşanabilecek tereddütlerin giderilmesi amacıyla ifadenin açıkça tanımlanması gerektiği, ayrıca el konulan taşınmazın hak sahibine iade edilmesine imkân tanyacak yeni bir düzenlemeye gidilmesinin hak sahipleri açısından faydalı olabileceği,

- Tazmin talebiyle dava açılması halinde mahkemece kesinleşen tazminat bedelinin ödenmesi sürecinde ödemekle yükümlü idarenin yılı bütçesinde yüzde iki oranında pay ayrılması yönteminin uygulanmasında hak sahiplerine yapılacak ödemelerin uzun yıllara sarkabileceği, oysaki hak sahibinin idare ile uzlaşması halinde tazminat bedelinin ne şekilde ödeneceği hususunun ayrıntılı bir şekilde düzenlenmemesi dolayısıyla hak sahibi alacağını mahkeme yoluna nazaran daha kısa sürede alabileceği, bu farklılığın giderilmesi gerektiği,

- Konunun daha ayrıntılı bir şekilde incelenebilmesi ve uygulamada ortaya çıkabilecek tereddütlerin giderilebilmesini teminen bir alt komisyon çalışmasının yapılması gerektiği,

şeklinde görüş, eleştiri ve temennileri müteakip, Hükümet tarafından yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- El konulan taşınmazın bedelinin kıymet takdir komisyonu tarafından tespit edileceği, tespit edilmesinde dikkate alınacak olan enflasyon oranlarına ilişkin olarak T.C. Merkez Bankası verilerinin esas alınacağı, böylelikle, enflasyon oranı ve buna bağlı olarak yeniden değerlendirme hesaplamalarında ortaya çıkabilecek tereddütlerin giderilebileceği,

- Mahkeme tarafından hak sahiplerine ödenmesi hükmolunan meblağ için ilgili kurumun yılı bütçesinde ayrılması öngörülen yüzde ikilik oranın yeterli olabileceği, ancak, söz konusu oranının artırılması halinde mağduriyetlerin daha kısa bir süre içinde giderilebilmesinin mümkün olacağı,

- Taşınmazın bedelinin tespit edilmesinde görevli bulunan kıymet takdir komisyonunun, taşınmazın niteliğine göre alanında uzmanlaşmış, nitelikli kişilerden oluşturulacağı,

- Uzlaşmanın tarafını oluşturan hak sahiplerinin uzlaşmak zorunda olmadıkları, hak sahiplerinin uzlaşmamayı seçmeleri halinde dava açma haklarının bulunduğu,

- Kamulaştırmamız el koyma işlemlerine ilişkin olarak bazı kayıtların tutulmamış olması nedeniyle yeterli düzeyde verinin bulunmadığı, çoğunlukla, hak sahiplerinin başvurusu üzerine el koyma işlemlerinin ortaya çıktığı,

- El koyma işlemlerinin sayısının zaman içerisinde oldukça fazlaşması nedeniyle Tasarının; mahkeme yoluna gidilmesinden ziyade, idare ile uzlaşılması yoluyla sorunların giderilmesine öncelik tanıdığı,

- Mevzuat uyumunun sağlanması amacıyla, uzlaşma yöntemleri arasında yer alan imar hakkı transferi uygulamasının, imar mevzuatı çerçevesinde imar hakkının kullandırılması şeklinde yeniden düzenlenmesinin yerinde olabileceği,

- Uzun yıllar öncesinde el konulan taşınmazların hali hazırda kamu hizmeti amacıyla tahsis edilmiş durumda oldukları, bu nedenle hak sahiplerine taşınmazların mülkiyetinin devredilmesinin zor olabileceği,

- Tasarının, bir alt komisyon tarafından daha ayrıntılı bir şekilde incelenebilmesinin faydalı olacağı, böylelikle, alt komisyonun katkılarıyla bir metnin oluşturulmasının mümkün olduğu, ifade edilmiştir.

Tasarının, geneli üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasının ardından maddelerine geçilmesi kararlaştırılmış; ancak verilen önerge doğrultusunda konunun daha ayrıntılı bir şekilde incelenebilmesini teminen bir Alt Komisyon kurulmasına karar verilmiştir.

Alt Komisyon; 1/12/2009, 3/12/2009 ve 21/1/2010 tarihlerinde Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Karayolları Genel Müdürlüğü, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü ve Türkiye Belediyeler Birliği temsilcilerinin katılımıyla toplanarak, Anayasamızın sosyal hukuk devleti, adalet, eşitlik, temel insan hakları, temel hak ve hürriyetlerin özlerine dokunulamayacağı, mahkemelerin bağımsızlığı ve hak arama özgürlüğü ilkeleri ile adil yargılanma hakkı, mülkiyet hakkı ve kamulaştırmaya ilişkin hükümleri, Avrupa İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Sözleşme'ye Ek Protokol'ün mülkiyet hakkına ilişkin hükümleri, idare hukukunun temel prensipleri, kamulaştırma hukukunun genel ilkeleri ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kamulaştırmamız el koymayla ilgili kararları ve görüşleri çerçevesinde kapsamlı değerlendirmeler yapmış ve Tasarı üzerindeki çalışmalarını tamamlamıştır.

Tasarının;

- Çerçeve 1 inci maddesi ile 2942 sayılı Kanuna eklenmesi öngörülen geçici 6 ncı maddesi;

➤ 5/1/1961 tarihli ve 221 sayılı Amme Hükmi Şahısları veya Müesseseleri Tarafından Fiilen Amme Hizmetlerine Tahsis Edilmiş Gayrimenkuller Hakkında Kanun ile, mülga 31/8/1956 tarihli ve 6830 sayılı İstimlak Kanununun yürürlüğe girdiği 9/10/1956 tarihine kadar, kamulaştırma işlemi

olmaksızın kamulaştırma kanunlarının öngördüğü maksatlara, fiilen tahsis edilmiş olan gayrimenkullerin tâbi olacağı usuller ve bunların maliklerinin talep ve dava hakları ile bunlardan doğan ihtilâfların halli ve bu ihtilâfların tasfiyesi hukukî tanzime kavuşturulmuş olması nedeniyle 221 sayılı Kanuna tabi olan, yani 9/10/1956 tarihinden önceki fiilî el koymaların Tasarının kapsamı dışında tutulmasına yönelik bir hükmün metne eklenmesi;

➤ Malikleri tarafından kamu hizmetinde kullanılmasına herhangi bir gerekçe ile rıza gösterilmiş olan kamulaştırmaz el konulan taşınmazların Tasarı kapsamından çıkarılması amacıyla bir hükmün metne eklenmesi;

➤ Uzlaşma talebiyle idareye başvurulması halinde, fiilen el konulan taşınmazın veya üzerinde tesis edilen irtifak hakkının tahmini değerinin hesaplanmasında, malikin müracaat ettiği tarihin esas alınması amacıyla yönelik bir ifadenin metne eklenmesi;

➤ Tahmini değeri hesaplanan taşınmazın, el konulduğu tarihten tazminat talebinde bulunulduğu tarihe kadar geçen süredeki değer artışının hesaplanmasına yönelik olarak düzenlenen yıllık enflasyon oranındaki denkleştirme yöntemine ilişkin hükmün metinden çıkarılması;

➤ Taşınmazın tahmini değerinin hesaplanmasından sonra hak sahibinin uzlaşma görüşmelerine davet edilmesine ilişkin sürecin altı ay ile sınırlandırılması amacıyla bir hükmün metne eklenmesi;

➤ Müracaatta bulunan malikin süresi içinde uzlaşmaya davet edildiğinin ispatının sağlanması amacıyla malikin uzlaşma görüşmelerine 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre davet edilmesine yönelik olarak bir hükmün metne eklenmesi;

➤ Uzlaşma yolları arasında sayılan; “bedel ödenmesi” ibaresinin “nakdi ödeme” ve “idareye ait bir taşınmazın mülkiyetinin devri” ibaresinin “idareye ait taşınmazın trampası” şeklinde değiştirilmesi; sınırlı aynı hak tesis edilmesi yönteminin sadece idareye ait taşınmaz üzerinde uygulanabilmesi amacıyla “el konulan ya da” ibaresinin metinden çıkarılması; imar hakkı transferinin, imar mevzuatı çerçevesinde, el konulan taşınmaz dışındaki başka bir taşınmazda imar hakkının kullanılabilmesi şeklinde uygulanması amacıyla bir hükmün metne eklenmesi;

➤ Uzlaşma görüşmelerinin hukuki veya fiili bir engel bulunmadığı takdirde davete icabet tarihinden itibaren en geç altı ay içerisinde sonuçlandırılması amacıyla bir ifadenin metne eklenmesi;

➤ Davet üzerine yapılan uzlaşma görüşmeleri sonunda uzlaşmaya varılıp varılmadığının tespiti açısından düzenlenecek tutanağın kimler tarafından imzalanacağına açıklık kazandırılması amacıyla yönelik bir hükmün metne eklenmesi;

➤ Uzlaşma görüşmelerine ilişkin beyanların açılacak davalarda taraflar aleyhine delil teşkil etmeyeceğine ilişkin hükmün metinden çıkarılması;

➤ Uzlaşmaya varılması halinde imzalanacak sözleşmenin, taşınmazların tesciline veya terkinine dair muvafakati de içermesi amacıyla bir hükmün metne eklenmesi;

➤ Uzlaşma sonrasında imzalanan sözleşme çerçevesinde uzlaşma konusu taşınmazların re’sen tescil veya terkin edileceğine ilişkin bir hükmün metne eklenmesi;

➤ Uzlaşılan nakdî tazminat bedelinin, bütçe imkânları dâhilinde gelecek yıllara sâri olacak şekilde taksitler halinde ödenebilmesi ve taksitli ödeme sürecinde ayrıca 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun uyarınca faiz ödenmesi amacıyla bir hükmün metne eklenmesi;

➤ Malikin, uzlaşma sağlanamadığı takdirde, uzlaşmazlık tutanağının tanzim edildiği tarihten veya malikin uzlaşma görüşmelerine davet edilmesine ilişkin altı aylık sürenin bitiminden itibaren üç ay içerisinde sadece tazminat davası açabilmesine yönelik bir hükmün metne eklenmesi;

➤ Dava açılması hâlinde, fiilen el konulan taşınmazın veya üzerinde tesis edilen irtifak hakkının değerinin hesaplanmasında malikin idareye müracaat ettiği tarihin esas alınması amacıyla bir hükmün metne eklenmesi;

➤ Mahkemece hükme bağlanacak hususlar arasında taşınmazın veya hakkın idare adına tescili veya terkinin ve malike tazminat ödenmesi konularını kapsayan bir hükmün metne eklenmesi;

➤ Mahkemenin tescil veya terkine ilişkin hükümlerinin kesin olması ve tarafların mahkemece hükmedilen tazminata ilişkin temyiz haklarının saklı tutulması amacıyla bir hükmün metne eklenmesi;

➤ İhtiyaç olması halinde, kesinleşen mahkeme kararlarına istinaden idarenin yapacağı ödemelerde, idarelerin yılı bütçelerinin sermaye giderleri için öngörülen ödeneklerden yüzde iki oranında pay ayrılması amacıyla yönelik bir düzenlemenin metne eklenmesi;

➤ Mahkemece kesinleşen alacakların toplam tutarının, bütçede sermaye giderleri için öngörülen ödeneklerden ayrılan yüzde iki oranındaki ödeneğin toplam tutarını aşması hâlinde, ödemelerin, sonraki yıllara sâri olacak şekilde garameten ve taksitlerle gerçekleştirilebilmesi, taksitlendirmede bütçe imkânları ile alacak tutarlarının dikkate alınması ve taksitli ödeme süresince 3095 sayılı Kanununa göre kanuni faiz ödenmesine imkân sağlayan bir hükmün metne eklenmesi;

➤ İdare tarafından hak sahibine, mahkeme kararı gereğince yapılacak nakdi ödeme yerine diğer uzlaşma yollarının da teklif edilebilmesi ve teklifin hak sahibi tarafından kabul edilmesi halinde uzlaşmaya ilişkin hükümlere göre işlem yapılabilmesi amacıyla yönelik bir hükmün metne eklenmesi;

➤ Vuku bulduğu tarih itibarı ile söz konusu Geçici 6 ncı madde kapsamında olan kamulaştırmasız el koymadan dolayı açtıkları tazminat davası süre bakımından dava hakkının düştüğü gerekçesiyle reddedilmiş olanlar hakkında, maddenin sadece tazminata ilişkin hükümlerinin uygulanacağına açıklık getiren bir düzenlemenin metne eklenmesi;

➤ Evvelce açtıkları davalar sonunda tazminat almaya hak kazanmış veya açtıkları davalar süre dışındaki sebeplerden dolayı reddedilmiş olanların tekrar tazmin talebinde bulunmalarına yönelik bir hükmün metne eklenmesi;

➤ Gerek iç hukuka ve gerekse milletlerarası hukuka göre evvelce açtıkları davalar sonunda hak kazanmış oldukları tazminat henüz ödenmemiş olanlara, idare tarafından nakdi ödeme yerine diğer uzlaşma yollarının teklif edilebilmesi ve teklifin hak sahibi tarafından kabul edilmesi halinde, söz konusu maddede yer alan uzlaşmaya ilişkin hükümlere göre işlem yapılabilmesi amacıyla bir hükmün metne eklenmesi;

➤ Tasarı kapsamında olup da hak sahipleri tarafından Tasarının yürürlüğe girmesinden önce açılmış ve devam etmekte olan tazmin davalarında hak sahiplerinin uzlaşma yoluna gitmek isteyip istemediklerini bildirmelerine imkân sağlayan bir yıllık sürenin üç ay olarak değiştirilmesi;

➤ Tasarının uygulanmasında, sadece bu maddede yer alan tazminat ödemeleri ile sınırlı olmak üzere idarelerin mal, hak ve alacaklarının haczedilmemesine imkân sağlayan bir fıkranın eklenmesi;

➤ Maddenin, Kanunların hazırlanmasında uygulanan usul ve esaslar doğrultusunda fıkralar halinde yeniden düzenlenmesi suretiyle;

- Yürürlük ve yürütmeye ilişkin çerçeve 2 nci ve 3 üncü maddeleri; aynen, kabul edilmiştir.

Bu defa Komisyonumuzun 9/2/2010 tarihinde, hükümeti temsilen Bayındırlık ve İskan Bakanı Mustafa DEMİR ile ilgili kurum ve kuruluşları temsilcilerinin katılımlarıyla yaptığı 25 inci birleşimde, Alt Komisyon tarafından hazırlanan metin esas alınmak suretiyle maddeler üzerinde görüşmelere geçilmiştir.

Alt Komisyon metninin;

- Çerçeve 1 inci maddesi; altıncı fıkrasının, malikin ilgili idareye uzlaşma talebinde bulunmasından itibaren altı ay içerisinde veya altı ay içerisinde uzlaşma görüşmelerine davet edilmemesi halinde malikin dava açabilmesinin mümkün olduğuna açıklık getirilmesini teminen redaksiyona tabi tutulması suretiyle;

- Yürürlük ve yürütmeye ilişkin çerçeve 2 nci ve 3 üncü maddeleri; aynen, kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygıyla arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>M. Mustafa Açıkalın</i>	<i>Recai Berber</i>	<i>Hasan Fehmi Kinay</i>
Sivas	Manisa	Kütahya
		(Bu Raporun Sözcüsü)
Kâtip	Üye	Üye
<i>Süreyya Sadi Bilgiç</i>	<i>Necdet Ünüvar</i>	<i>Halil Aydoğan</i>
Isparta	Adana	Afyonkarahisar
(Bu Raporun Sözcüsü)		
Üye	Üye	Üye
<i>Sadık Badak</i>	<i>Osman Kaptan</i>	<i>Mehmet Günal</i>
Antalya	Antalya	Antalya
	(Ayrışik oy yazısı ektedir)	(Muhalefet şerhim eklidir)
Üye	Üye	Üye
<i>İsmail Özgün</i>	<i>Ali Osman Sali</i>	<i>Zeki Ergezen</i>
Balıkesir	Balıkesir	Bitlis
Üye	Üye	Üye
<i>Sedat Kızılcıklı</i>	<i>Cahit Bağcı</i>	<i>Mehmet Yüksel</i>
Bursa	Çorum	Denizli
Üye	Üye	Üye
<i>Emin Haluk Ayhan</i>	<i>Necdet Budak</i>	<i>Alaattin Büyükkaya</i>
Denizli	Edirne	İstanbul
(Muhalefet şerhi ektedir)		

Üye	Üye	Üye
Efsender Korkmaz	<i>Tuğrul Yemişci</i>	<i>Bülent Baratalı</i>
İstanbul	İzmir	İzmir
(İmzada bulunamadı)		(Karşı oy yazım ektedir)
Üye	Üye	Üye
<i>Muzaffer Baştopçu</i>	<i>Eyüp Ayar</i>	<i>Hasan Angı</i>
Kocaeli	Kocaeli	Konya
Üye	Üye	Üye
<i>Mustafa Kalaycı</i>	<i>Ferit Mevlüt Aslanoğlu</i>	<i>Erkan Akçay</i>
Konya	Malatya	Manisa
(Muhalefet şerhi eklidir)	(Karşı oy yazım ektedir)	(Muhalefet şerhi ektedir)
Üye	Üye	Üye
<i>Süleyman Çelebi</i>	<i>Ali Er</i>	<i>Gürol Ergin</i>
Mardin	Mersin	Muğla
		(Karşı oy ekte)
Üye	Üye	Üye
<i>Münir Kutluata</i>	<i>Kadir Tıngıroğlu</i>	<i>Faik Öztrak</i>
Sakarya	Sinop	Tekirdağ
(Muhalefet şerhim ekte)	(Bu Raporun Sözcüsü)	(Karşı oy ekte)
Üye	Üye	Üye
<i>Osman Demir</i>	<i>M. Akif Hamzaçebi</i>	<i>Kerem Altun</i>
Tokat	Trabzon	Van
	(Karşı oy yazısı eklidir)	
	Üye	
	<i>İlhan Evcin</i>	
	Yalova	

KARŞIOY YAZISI

“2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 38 inci maddesinde yer alan “Kamulaştırma yapılmış, ancak işlemleri tamamlanmamış veya kamulaştırma hiç yapılmamış iken kamu hizmetine ayrılarak veya kamu yararına yönelik bir ihtiyaca tahsis edilerek üzerinde tesis yapılan taşınmaz malın malik, zilyed veya mirasçılarının bu taşınmaz mal ile ilgili her türlü dava hakkı yirmi yıl geçmekle düşer. Bu süre taşınmaz mala elkoyma tarihinden başlar.” hükmü Anayasa Mahkemesinin 10/4/2003 tarihli ve E.2002/112, K.2003/33 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir. Bu iptal Kararının 4/11/2003 tarihli Resmî Gazetede yayımlanıp yürürlüğe girmesinden sonra, Anayasa Mahkemesi kararlarının geriye yürümediği, iptal kararının yürürlüğe girdiği tarihe kadar yirmi yıllık dava açma süresinin geçerli olduğu ve bu süreyi geçirmiş olanların artık kamulaştırmazsız elkoyma sebebiyle dava açamayacağı ve Anayasa Mahkemesinin iptal kararı ile yirmi yıllık hak düşürücü süre ortadan kaldırıldığı için, kamulaştırmazsız elkoyma sebebiyle her zaman dava açılabileceği yönünde ve birbirinin tamamen zıddı olan içtihat farklılığı ortaya çıkmıştır.”

“Genel Gerekçe”nin yukarıya aldığımız bölümünde belirtilen içtihat farklılığı Tasarının hazırlanmasının ana gerekçesini oluşturmaktadır. Tasarı bu gerekçe üzerine inşa edilmiştir. İçtihatlardaki farklılık çerçevesinde “kamulaştırmazsız elkoyma” nedeniyle herhangi bir süreye tabi olmaksızın dava açılabileceğinin kabulü ve davanın idare aleyhine sonuçlanması halinde idare tazminat ödemeye mahkum olacaktır. Bunun yanında açtıkları davalar yirmi yıllık dava açma süresinin dolmuş olduğu yolundaki gerekçeyle süre yönünden reddedilenlerin ise Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne başvurmaları mümkün bulunmaktadır. Bu halde de Devlet kamulaştırmazsız el koyma nedeniyle tazminat ödemeye mahkum olabilecektir. Tasarı bir yandan kamulaştırmazsız el koyma nedeniyle malik tarafından izlenecek yolu belirleyerek uygulamayı açıklığa kavuştururken, diğer yandan idarenin ödeyeceği tazminatın ilgili kurumlar bütçelerine getireceği yükün; yıllara, hatta çok uzun yıllara dağıtılması suretiyle bütçeler üzerinde oluşabileceği varsayılan baskıyı hafifletme yoluna gitmektedir.

Tasarının yola çıkış gerekçesi yukarıda da belirttiğimiz gibi içtihatlardaki farklılığı gidermek olmakla birlikte, gerçek gerekçenin muhtemel tazminat ödemeleri nedeniyle bütçe imkanlarının yeterli olmayabileceği düşüncesiyle ödemenin uzun bir vadeye yayılması olduğu anlaşılmaktadır.

Tasarıya gerek usul, gerek içerik açısından aşağıda belirttiğimiz nedenlerle katılmıyoruz.

1. Tasarı içerdiği hükümler itibarıyla Adalet Komisyonu’nun değerlendirmesine ihtiyaç duyduğu halde bu yapılmamıştır. Adalet Komisyonu’nun görüşü alınmadan Tasarı’nın Plan ve Bütçe Komisyonu’nda görüşülerek kabul edilmiş olmasını doğru bulmuyoruz.

Ayrıca içtihatlardaki farklılığın Yargıtay tarafından kendi sistemi içerisinde giderilmesi mümkünken, sürece yasa ile müdahale edilmesi de doğru değildir. Yine de yasal düzenleme yapılması ihtiyacı var ise bu yargıtay’ın nihai kararı sonrasında yapılabilir.

2. Tasarının hazırlanmasının gerekçelerinden biri olarak ileri sürülen “tazminat ödemelerinin bütçeye getireceği yük” konusunda tahmini olarak bile olsa Komisyona bir bilgi verilmemiştir. Dolayısıyla bu gerekçenin samimiyetini değerlendirme imkanı bulunamamıştır.

3. Komisyon görüşmeleri sırasında Tasarıdaki bazı belirsizlikler giderilmiştir. Ancak Tasarı'nın genel yaklaşımında ve esasa ilişkin düzenlemelerindeki Anayasa'ya aykırılıklar olduğu gibi durmaktadır.

4. Kamulaştırmaz el koyma nedeniyle malik tarafından açılan dava sonucundan yargının hükmedeceği ve sonuçta idarenin ödemekle karşı karşıya kalacağı bedel taşınmazın veya irtifak hakkının bedeli olmayıp "tazminat" olduğunda tartışma yoktur. Bu nedenle Anayasanın 46'ncı maddesinin ikinci fıkrasındaki "Kamulaştırma bedeli ile kesin hükme bağlanan artırım bedeli nakden ve peşin olarak ödenir." hükmünün burada uygulanma imkanı bulunmamaktadır. Tasarı da bu yaklaşımı benimsemiştir. Tasarı ile 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununa eklenmesi öngörülen maddenin başlığı "Kamulaştırmaz elkoyma sebebiyle tazmin"dir. Tasarı kamulaştırmaz elkoyma halinde ödenmesi gereken tazminatın miktarının tayinine ilişkin olarak iki yol belirlemiştir. Bunlar;

a) Uzlaşma yolu

b) Dava yolu

dur.

Ancak Tasarı her iki yolun seçilmesine ilişkin olarak malike eşit seçenekler sunmamış, dava yolunu tercih etmek isteyenleri adeta cezalandırmıştır.

Tasarıya göre her iki yolda da uzlaşılan bedel veya hükmedilen bedel bütçe imkanları çerçevesinde ödenecektir. Ancak hükmedilen bedelin ödenebilmesi için idarelerin yılı bütçelerinde sermaye (yatırım) giderleri için öngörülen ödeneğin yüzde ikisi oranında ödenek ayrılırken, uzlaşılan bedelin ödenmesinde böyle bir sınırlama öngörülmemektedir. Bunun anlamı uzlaşma yolunun tercih edilmesi halinde bedelin tamamının hemen ödenebileceği, dava yoluna gidilmesi halinde ise ödemenin çok uzun yıllara yayılabileceğidir.

Anayasanın hak arama hürriyeti başlıklı 36'ncı maddesinde "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınmaz." denilmiştir. Dava yolunu tercih edenleri adeta cezalandırarak dava yoluna gidilmesini engeller nitelik taşıyan söz konusu hükmün, Anayasanın 36'ncı maddesi ile bağdaştırılması mümkün değildir.

Ayrıca bu düzenleme, Anayasa'nın 138'inci maddesine de aykırı düşmektedir. Anayasa'nın 138'inci maddesinin dördüncü fıkrasına göre "Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez".

Dava yoluna gidilmesi halinde hükmedilen tazminatın ödenmesinde getirilen "bütçenin sermaye giderlerinin yüzde ikisi oranındaki sınır" ödemelerin çok uzun yıllara sirayet etmesine neden olabileceğinden yargı kararlarının gereğinin yerine getirilmesinin geciktirilmesi sonucunu yaratacaktır.

Anayasa Mahkemesinin pek çok kararında tanımlandığı gibi, hukuk devleti, insan haklarına saygı gösteren, bu hakları koruyucu adil bir hukuk düzeni kuran, bunu sürdürmeye kendisini yükümlü sayan, bütünüyle hukuka uyan devlet demektir. Hukuk devleti niteliğini kazanmanın vazgeçilmez koşullarından birisi mahkeme kararlarına uyulma zorunluluğudur. Anayasanın 138’inci maddesinde; Yasama ve yürütme organları ile idarenin, mahkeme kararlarına uymak zorunda olduğu, bu organlar ve idarenin, mahkeme kararlarını hiç bir surette değiştiremeyeceği ve bunların yerine getirilmesini geciktiremeyeceği öngörülmüştür. (Anayasa Mahkemesinin 24.12.2003 tarih ve E.2002/43, K.2003/103 sayılı Kararı)

Geçici Madde 6’nın “Tazmin talebiyle açılan dava neticesinde verilen hükmün kesinleşmesi üzerine, hükmolunan meblağ, ödemekle yükümlü kurumun yıllık bütçesinde yüzde iki oranında pay ayrılmak suretiyle garameten ve eşit taksitler halinde ödenir.” şeklindeki beşinci fıkrası hükmünün, mahkemenin tazmin kararının yerine getirilmesini diğer bir anlatımla hüküm altına alınan tazminatın ödenmesini geciktirecek bir nitelik taşıdığı yadsınamaz. Bu nedenle anılan kural, Anayasa’nın 138’inci maddesine de açıkça aykırıdır.

5. Tasarı bir yandan “kamulaştırmazsız elkoyma nedeniyle tazmin” başlığı ile birinci fıkrasında tazminat ödenmesinden söz ederken ikinci fıkrasında taşınmazın değerinden söz etmektedir. Anılan değerle tazminat arasında bir ilişki kurulmamıştır. “Yapılması gereken düzenleme tazminat ödemesinin miktarının tespitinde taşınmazın değeri de dikkate alınır” şeklinde olmalıdır.

6. Maddenin ikinci fıkrasında uzlaşma halinde bedelin ödeme yöntemleri arasında yer alan “imar hakkı transferi” yöntemi imar mevzuatında tanımlanmış değildir. İmar mevzuatında tanımlanmamış bir yöntemi sadece kavram olarak kullanmak o yöntemin uygulanmasını sağlamaya yetmeyeceğinden belirlilik ve öngörülebilirlik niteliklerinden yoksundur.

Anayasa’nın 2’nci maddesinde belirtilen hukuk devletinin unsurlarından biri de, vatandaşlarına hukuk güvenliği sağlamasıdır. Hukuk devleti, tüm eylem ve işlemlerinde yönetilenlere en güçlü en kapsamlı şekilde hukuksal güvence sağlayan devlettir. Hukukun üstünlüğünün egemen olduğu bir devlette hukuk güvenliğinin sağlanması, hukuk devleti ilkesinin olmazsa olmaz koşuludur.

Hukuk güvenliği, kurallarda belirlilik ve öngörülebilirlik gerektirir. Belirlilik ve öngörülebilirlik ise, herkesin bağlı olacağı hukuk kurallarını önceden bilmesi, tutum ve davranışlarını buna göre düzene sokabilmesidir.

Kişi ve kuruluşların devlete güven duymaları, maddi ve manevi varlıklarını korkusuzca geliştirebilmeleri, temel hak ve özgürlüklerden yararlanabilmeleri ancak hukuk güvenliği ve üstünlüğü sağlandığı bir hukuk devleti düzeninde gerçekleştirilebilir.

Bu nedenle “imar hakkı transferi” tümcesi, belirlilik ve öngörülebilirlik nitelikleri taşımadığından Anayasanın 2’nci maddesine açıkça aykırıdır.

<i>M. Akif Hamzaçebi</i>	<i>Bülent Baratalı</i>	<i>Osman Kaptan</i>
Trabzon	İzmir	Antalya
<i>Ferit Mevlüt Aslanoğlu</i>	<i>Faik Öztrak</i>	<i>Gürol Ergin</i>
Malatya	Tekirdağ	Muğla

MUHALEFET ŞERHİ

4.11.1983 tarihli 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 38 inci maddesindeki “kamulaştırma yapılmış, ancak işlemleri tamamlanmamış ve kamulaştırma yapılmadan el atılarak kamu hizmetine ayrılan veya kamu yararına yönelik bir ihtiyaca tahsis edilerek üzerinde tesis yapılan taşınmaz malın, malik, zilyed veya mirasçılarının bu taşınmaz mal ile ilgili her türlü dava hakkı yirmi yıl geçmekle düşer. Bu süre taşınmaz mala el koyma tarihinden başlar” hükmü Anayasa Mahkemesi’nin 10.4.2003 tarihli ve E.2002/112, K.2003/33 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir. İptal kararı 4.11.2003/33 tarihli Resmi Gazetede yayımlanıp yürürlüğe girmiştir. Bu durumda Anayasa Mahkemesi Kararları geriye dönük yürümediğinden iptal kararının yürürlüğe girdiği tarihe kadar yirmi yıllık dava açma süresinin geçerli olduğu ve bu süreyi geçirmiş olanların kamulaştırmadan el koyma sebebiyle dava açamayacağı yönünde veya Anayasa Mahkemesi’nin iptal kararı ile yirmi yıllık hak düşürücü süre ortadan kaldırıldığı için her zaman dava açılabileceği yönünde birbirinin zıddı olan içtihat ve görüş farklılığı ortaya çıkmıştır. Tasarı, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununa geçici madde eklenmesi suretiyle; söz konusu içtihat farklılığını gidermeyi ve kamulaştırma işlemleri tamamlanmadan ve kamulaştırması hiç yapılmadan el konulan taşınmazlara ilişkin tazminat taleplerinde ve mahkemeye gidilmesi halinde mahkeme safahatında veya mahkeme kararı üzerine yapılacak işlemleri düzenlemektedir.

2003’ten bu yana bu düzenleme gecikmiş bir düzenlemedir. Madem gecikmiştir, o halde Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu Kararı beklenebilir.

Tasarının tümüne baktığımızda; Tasarının, kamulaştırma Kanununun 38 inci maddesinin Anayasa Mahkemesince iptaline dayanak olan Anayasa’nın 2,13,35 ve 46 ncı maddeleri yeterince dikkate almadığı anlaşılmaktadır.

Tasarının genel gerekçesinde Anayasa Mahkemesi’nin iptal kararıyla ortaya çıkan içtihat farklılığını gidermenin amaçlandığı ifade edilmektedir. Oysa içtihat farklılığının yine Yargıtay tarafından giderilmesi, ya da Yargıtay’ın içtihadı birleştirme kararından sonra yasal düzenleme yapılması daha uygun olurdu. Bu tasarının TBMM Adalet Komisyonu’nda görüşülmemesini de bir usul noksanlığı olarak değerlendiriyoruz.

Anayasa’nın 46 ncı maddesinde öngörülen ve temel unsuru “kamu yararı” olan kamulaştırma, bir taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkının, kamu yararı için karşılığı ödenmek suretiyle, malikinin rızasına bakılmaksızın idarece kaldırılmasıdır. Kamulaştırma bedeli nakden ve peşin ödenir. Kamulaştırmadan el koymayı yeniden düzenleyen bu tasarının da ana ilke olarak, kamulaştırmayı düzenleyen Anayasa’nın 46 ncı maddesine paralel olarak, tazminatı da nakden ve peşin olarak öngörmesi gerekirdi. Ancak, tasarının düzenleyici etki analizi yapılmadığından hükümet idarelerin nasıl bir bedelle karşılaşacağını bilememekte ve nakden ve peşin ödemeyi göze alamamaktadır. Açıkçası hükümet bütçe imkanları bakımından zora düşmekten çekinmektedir. Oysa ciddi bir araştırma ve düzenleyici etki analizi yapılması halinde bu endişelerin ne ölçüde geçerli olduğu ortaya çıkabilirdi.

Kamulaştırma, Anayasa’nın 35 inci maddesinde teminat altına alınmış olan mülkiyet hakkına getirilmiş bir sınırlamadır. İdare, kendisine Anayasa tarafından tanınan yetkileri yasaya uygun bir şekilde kullanmadan taşınmazla el atarak kamulaştırma ilkelerine aykırı davranamaz. Eğer kamulaştırma ilkelerine aykırı davranmışsa, bu aykırılığı yine kamulaştırma ilkelerine riayet ederek düzeltmek ve tazmin etmek durumundadır.

Anayasa Mahkemesi kararında dile getirildiği üzere, Anayasa'nın sınırlarını belirleyerek izin verdiği kamulaştırma yöntemini kullanmadan yapılan el atmalar, itiraz konusu kurala göre yirmi yıl geçtikten sonra yasal bir kamulaştırmanın bütün sonuçlarını doğurmakta ve taşınmazın, idarenin tapu kütüğüne tescili ile sonuçlanmaktadır. Bu Anayasal ve yasal dayanağı olmayan kamulaştırma olmaksızın bir el koymadır. Yirmi yıllık hak düşürücü sürenin geçmesiyle taşınmaz malikinin her türlü dava açma hakkının engellenmesi ve taşınmazın parayla ifade edilen bir bedel ödenmeksizin idareye geçmesi, mülkiyet hakkının sınırlanmasını da aşan, hakkın özünü zedeleyen bir durumdur.

Hukuk devleti, temel hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her eylem ve işlemi hukuka uygun olan, Anayasa'nın aykırı davranışlarından kaçınan, hukuku devlet organlarına egemen kılan, yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasa koyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ile Anayasa'nın bilincinde olan devlettir. Hukukun genel ilkelerinden birisi de mülkiyet hakkının "zaman ötesi" niteliği ve mülkiyet hakkının zamanaşımına uğramamasıdır. Bu nedenle, Medeni Kanun ve Borçlar Kanunu tarafından bir taşınmazın malik, zilyed ve mirasçılara tanınmış olan hakların, hak sahiplerince yirmi yıl boyunca kullanılmaması, o kimselerin taşınmazla aralarındaki ilişkiyi fiilen kestiğini göstermiş olsa bile, o taşınmazla aralarındaki hukuksal ilişkinin sona erdiğini göstermez. Devletin fiili davranışının hukuk kurallarına uygun olması kazanılmış haklara saygı duyulmasını gerektirir. Hukuk devletinin, hukukun genel ilkelerinin ve kazanılmış haklara saygının amacı ise bireylerin hukuk güvenliğini sağlamaktır. Devlet kamu yararı gözetirken de bu ilkelere uymak durumundadır.

Tasarı her ne kadar kamulaştırmayı değil, kamulaştırmaz el koyma nedeniyle tazminatı düzenliyor da, konu kamulaştırma hukuku ile doğrudan ilintili olduğundan, Kamulaştırma yapılmıyormuşcasına başta Anayasa'nın 46 ncı maddesi olmak üzere kamulaştırma mevzuatına uygun bir düzenleme yapılması gerekirdi. Bu husus dikkate alınmadığından dava yolunu zorlaştıran bir düzenleme yapılmıştır. Uzlaşma yolu ile dava yolu eşit bir statüde değerlendirilmemiştir. Oysa, Anayasa Mahkemesi'nin iptal gerekçesi dava yolunun önündeki engelleri kaldırmakta ve bu konuda hiçbir tereddüde mahal bırakmamaktadır. Bu nedenle düzenleme Anayasa'nın 36 ve 138 inci maddelerine de aykırıdır. Anayasa'nın 36 ncı maddesinde "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçamaz." 138 inci maddesinin dördüncü fıkrasında ise "Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez." Denilmektedir.

Tasarıda, uzlaşma yolu ile ödenecek tazminat bedellerinin bütçe imkânları dahilinde taksitler halinde ödenebileceğini, kesinleşen mahkeme kararlarına istinaden yapılacak ödemelerin de; idarelerin yılı bütçelerinde sermaye giderleri için öngörülen ödeneklerden yüzde iki pay ayrılmak suretiyle, ödenecek tutarın ayrılan ödeneği aşması durumunda garameten taksitlerle, ödeme yapılacağı öngörülmektedir. Düzenlemenin bu hali taksit süresini ve tutarını belirsiz hale getirmektedir. Mahkeme kararı gereğince ödenecek olan nakdi tazminatın Anayasa'nın 138 inci maddesine göre derhal ödenmesi gerekmektedir. Ancak hükümet ileride ne ile karşılaşacağını bilemediği ve öngörmediği için taksitle ödemeyi getirmektedir. Ancak bilinmeyen ve belirsiz bir durum için yine belirsiz bir taksitlendirme şekli getirmek doğru değildir. Bu durumda en makul çözümlenilen "aylık eşit taksitler" halinde ve azami 5 yıl içinde yapılmasıdır. Böylelikle yapılan düzenleme Anayasa'nın 46 ncı maddesine de uygun olacaktır. Ayrıca mahkeme kararı üzerine yapılacak ödemeler için bütçeden ayrılan yüzde 2'lik pay çok düşüktür. Örneğin 2009 yılı için Karayolları bütçesinde Sermaye giderleri için ayrılan pay 3 milyar 73 milyon TL'dir. Yüzde iki oranı 60 milyon TL'yi tekabül etmektedir. Bu oran, eğer endişeler gerçekleşirse, yetersiz olacaktır.

Tasarının üçüncü fıkrasında uzlaşma yöntemlerinden birisi olarak “imar mevzuatı çerçevesinde başka bir yerde imar hakkı kullandırılması” öngörülmektedir. Tasarıda imar mevzuatına atıf yapılmışsa da, imar hakkı kullandırılmasının tanımı ve mahiyeti belirsiz olduğundan ve imar mevzuatında henüz bir düzenlemesi yapılmadığından, bu düzenlemeyi yerinde bulmuyoruz.

Tasarıda uzlaşma yöntemlerinden biri olarak, eğer kamu yararı kalmamışsa, taşınmazın malikine aynen teslimi de öngörülebilir. Taşınmazın idarenin elinde kaldığı süre için ecrimisil ödemesi yapılması gerekir.

Halen devam eden kamulaştırmamız el atmaları ortadan kaldırmak için 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 27 nci maddesindeki “Acele kamulaştırma” hükmünün yeniden düzenlenmesinde fayda vardır.

Bu kanun tasarısının uygulama tarihi ve kapsamı dikkate alınarak tahmini bir maliyetin çıkarılmasında, geç de olsa düzenleme etki analizinin yapılmasında fayda bulunmaktadır. Tasarının görüşmeleri sırasında bu analiz yapılmadığı için mevcut ve muhtemel dava sayıları ile ödenmesi muhtemel bedeller konusunda tahmini bir öngörü dahi yapılamamıştır.

Prof. Dr. Münir Kutluata

Sakarya

Emin Haluk Ayhan

Denizli

Mustafa Kalaycı

Konya

Doç. Dr. Mehmet Günel

Antalya

Erkan Akçay

Manisa

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

KAMULAŞTIRMA KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"Kamulaştırmaz elkoyma sebebiyle tazmin GEÇİCİ MADDE 6- Kamulaştırma işlemleri tamamlanmamış veya kamulaştırması hiç yapılmamış olmasına rağmen kamu hizmetine ayrılarak veya kamu yararına ilişkin bir ihtiyaca tahsis edilerek üzerinde tesis yapılan taşınmaz mallara veya kaynaklara 4/11/1983 tarihinden önce kısmen veya tamamen veyahut irtifak hakkı tesis etmek suretiyle fiilen elkonulması sebebiyle malikçe tazmin talebinde bulunulması halinde, öncelikle uzlaşma yoluna gidilmesi şarttır.

Tazmin talebi üzerine, 8 inci maddenin ikinci fıkrasına göre teşkil edilen kıymet takdir komisyonu marifetiyle, fiilen elkonulan taşınmazın veya üzerinde tesis edilen irtifak hakkının tahmini değeri, taşınmazın elkoyma tarihindeki nitelikleri esas alınarak 11 inci ve 12 nci maddelere göre talep tarihi itibarıyla hesaplanıp elkoyma tarihinden itibaren her yıl için gerçekleşen yıllık enflasyon oranında ilave yapılıp denkleştirmede bulunmak suretiyle tespit edilir. Bu tespit üzerine, 8 inci maddenin üçüncü fıkrasına göre teşkil olunan uzlaşma komisyonunca, tahmini değer talep sahibine bildirilmeksizin, bedel ödenmesi veya idareye ait bir taşınmazın mülkiyetinin devri veya elkonulan ya da idareye ait bulunan taşınmaz üzerinde sınırlı aynı hak tanınması veya imar hakkı transferi suretiyle uzlaşmaya varılmak üzere talep sahibi davet edilir. Davet üzerine yapılan uzlaşma görüşmeleri neticesinde, uzlaşmaya varılıp varılmadığı tutanağa bağlanır. Bu tutanak, uzlaşma görüşmelerine ilişkin bilgi, belge ve beyanlar açılacak davalarda taraflar aleyhine delil teşkil etmez. Uzlaşmaya varılması halinde; üzerinde uzlaşılan hakkın türünü,

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

KAMULAŞTIRMA KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"Kamulaştırmaz el koyma sebebiyle tazmin GEÇİCİ MADDE 6- Kamulaştırma işlemleri tamamlanmamış veya kamulaştırması hiç yapılmamış olmasına rağmen 9/10/1956 tarihi ile 4/11/1983 tarihi arasında fiilen kamu hizmetine ayrılan veya kamu yararına ilişkin bir ihtiyaca tahsis edilerek üzerinde tesis yapılan taşınmazlara veya kaynaklara kısmen veya tamamen veyahut irtifak hakkı tesis etmek suretiyle malikin rızası olmaksızın fiili olarak el konulması sebebiyle, malik tarafından ilgili idareden tazminat talebinde bulunulması halinde, öncelikle uzlaşma yoluna gidilmesi esastır.

Tazminat müracaatı üzerine, fiilen el konulan taşınmazın veya üzerinde tesis edilen irtifak hakkının malikin müracaat ettiği tarihteki tahmini değeri; bu Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre teşkil edilen kıymet takdir komisyonu marifetiyle, taşınmazın el koyma tarihindeki nitelikleri esas alınmak ve bu Kanunun 11 inci ve 12 nci maddelerine göre hesaplanmak suretiyle tespit edilir. Tespitten sonra, bu Kanunun 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasına göre teşkilolunan uzlaşma komisyonunca, müracaat tarihinden itibaren en geç altı ay içerisinde 7201 sayılı Tebliğat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilen bir yazı ile, tahmini değer bildirilmeksizin, talep sahibi uzlaşma görüşmelerine davet edilir.

Uzlaşma; nakdi ödeme, idareye ait taşınmazın trampası, idareye ait taşınmaz üzerinde sınırlı aynı hak tanınması veya imar mevzuatı çerçevesinde başka bir yerde imar hakkı kullanılması suretiyle yapılabilir.

Uzlaşma görüşmeleri, hukuki veya fiili engel bulunmadığı takdirde davete icabet tarihinden itibaren en geç altı ay içerisinde sonuçlan-

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

tanınma şart ve usullerini, bir bedel ödenecek ise bu bedelin miktarını ve ödeme şartlarını da ihtiva eden bir sözleşme akdedilerek bu sözleşme çerçevesinde işlem yapılır.

İdare ve malik arasında uzlaşma sağlanmadığı takdirde, malik tarafından dava açılabilir. Malik tarafından dava açılması halinde, fiilen elkonulan taşınmazın veya üzerinde tesis edilen irtifak hakkının değeri, ikinci fıkranın birinci cümlesinde yer alan esaslara göre mahkemece takdir edilir.

Tazmin talebiyle açılan dava neticesinde verilen hükmün kesinleşmesi üzerine, hükmolunan meblağ, ödemekle yükümlü kurumun yıllık bütçesinde yüzde iki oranında pay ayrılmak suretiyle garameten ve eşit taksitler halinde ödenir.

Bu madde hükümleri, 4/11/1983 tarihinden önce gerçekleştirmiş olan kamulaştırmazsız elkoymadan dolayı açtıkları tazminat davası sürebakımından dava hakkının düştüğü gerekçesiyle reddedilmiş olanlar hakkında da uygulanır.

4/11/1983 tarihinden evvel gerçekleştirmiş olan kamulaştırmazsız elkoymadan dolayı bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce tazmin talebiyle dava açmış olanlar; bu madde hükümlerine göre uzlaşma yoluna gitmeyi isteyip istemediklerini, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde idareye ve mahkemeye vereceği bir dilekçe ile bildirebilir. Bu süre içinde dava bekletilir. Uzlaşma talebi üzerine de uzlaşma görüşmelerinin neticesine kadar dava bekletilir; uzlaşılamaması halinde, uzlaşmazlık tutanağının mahkemeye sunulmasından sonra davayı devam edilir."

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

dırılır ve uzlaşmaya varılıp varılmadığı, malik veya temsilcisi ile komisyon üyeleri tarafından imzalanan bir tutanağa bağlanır. Bu tutanak ile uzlaşma görüşmelerine ilişkin bilgi ve belgeler, açılacak davalarda taraflar aleyhine delil teşkil etmez. Uzlaşmaya varılması halinde, üzerinde uzlaşılan hakkın türünü, tanınma şart ve usullerini, nakdi ödemede bulunulacak ise miktarını ve ödeme şartları ile taşınmazların tesciline veya terkinine dair muvafakatı de ihtiva eden bir sözleşme akdedilerek bu sözleşme çerçevesinde işlem yapılır ve uzlaşma konusu taşınmazlar re'sen tapuya tescil veya terkin edilir.

Uzlaşılan nakdi tazminat bedeli, bütçe imkanları dahilinde, sonraki yıllara sari olacak şekilde taksitli olarak da ödenebilir. Taksitli ödeme süresince, 4/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine ilişkin Kanuna göre ayrıca kanuni faiz ödenir.

İdare ve malik arasında uzlaşma sağlanmadığı takdirde, uzlaşmazlık tutanağının tanzim edildiği veya ikinci fıkradaki sürenin uzlaşmaya davet olmaksızın sona erdiği tarihten itibaren üç ay içerisinde malik tarafından sadece tazminat davası açılabilir. Dava açılması halinde, fiilen el konulan taşınmazın veya üzerinde tesis edilen irtifak hakkının müracaat tarihindeki değeri, ikinci fıkranın birinci cümlesindeki esaslara göre mahkemece tespit ve taşınmazın veya hakkın idare adına tesciline veya terkinine ve malike tazminat ödenmesine hükmedilir. Tescile veya terkinine ilişkin hüküm kesin olup tarafların hükmedilen tazminata ilişkin temyiz hakkı saklıdır.

Kesinleşen mahkeme kararlarına istinaden bu madde uyarınca ödemelerde kullanılmak üzere, ihtiyaç olması halinde, idarelerin yılı bütçelerinde sermaye giderleri için öngörülen ödeneklerden yüzde iki pay ayrılır. Kesinleşen alacakların toplam tutarının ayrılan ödeneğin toplam tutarını aşması halinde, ödemeler, sonraki

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

yıllara sari olacak şekilde, garameten ve taksitlerle gerçekleştirilir. Taksitlendirmede, bütçe imkanları ile alacakların tutarları dikkate alınır. Taksitli ödeme süresince, 3095 sayılı Kanuna göre ayrıca kanuni faiz ödenir. İdare tarafından, mahkeme kararı gereğince nakdi ödeme yerine, üçüncü fıkrada belirtilen diğer uzlaşma yolları da teklif edilebilir ve bu maddenin uzlaşmaya ilişkin hükümlerine göre işlem yapılabilir.

Bu maddenin tazminata ilişkin hükümleri, vuku bulduğu tarih itibarı ile bu maddenin kapsamında olan kamulaştırmaz el kaymadan dolayı açtıkları tazminat davası süre bakımından dava hakkının düştüğü gerekçesiyle reddedilmiş olanlar hakkında da uygulanır. Evvelce açtıkları davalar sonunda tazminat almaya hak kazanmış veya süre dışındaki sebeplerden dolayı davaları reddedilmiş olanlar hakkında bu madde hükümleri uygulanmaz. Ancak, gerek iç hukuka ve gerekse milletlerarası hukuka göre evvelce açtıkları davalar sonunda hak kazanmış oldukları tazminat henüz ödenmemiş olanlara, idare tarafından nakdi ödeme yerine, üçüncü fıkrada belirtilen diğer uzlaşma yolları teklif edilebilir ve bu maddenin uzlaşmaya ilişkin hükümlerine göre işlem yapılabilir.

Vuku bulduğu tarih itibarı ile bu maddenin kapsamında olan kamulaştırmaz el koymadan dolayı bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce tazmin talebiyle dava açmış olanlar; bu madde hükümlerine göre uzlaşma yoluna gitmeyi isteyip istemediklerini bu maddenin yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay içinde idareye ve mahkemeye verecekleri dilekçeler ile bildirebilirler. Uzlaşma talebi üzerine, uzlaşma görüşmelerinin neticesine kadar dava bekletilir; uzlaşmamaması halinde, uzlaşmazlık tutanağının mahkemeye sunulmasından sonra davaya devam edilir.

Bu madde uyarınca ödenecek olan tazminatın tahsili sebebiyle idarelerin mal, hak ve alacakları haczedilemez."

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

C. Çiçek

Devlet Bakanı

M. Aydın

Devlet Bakanı V.

E. Günay

Devlet Bakanı

S. A. Kavaf

Millî Savunma Bakanı

M. V. Gönül

Maliye Bakanı

M. Şimşek

Sağlık Bakanı

R. Akdağ

Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı

Ö. Dinçer

Kültür ve Turizm Bakanı

E. Günay

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

B. Arınç

Devlet Bakanı

H. Yazıcı

Devlet Bakanı

F. Çelik

Devlet Bakanı

C. Yılmaz

İçişleri Bakanı

B. Atalay

Millî Eğitim Bakanı

N. Çubukçu

Ulaştırma Bakanı

B. Yıldırım

Sanayi ve Ticaret Bakanı

N. Ergün

Çevre ve Orman Bakanı

V. Eroğlu

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

A. Babacan

Devlet Bakanı

F. N. Özak

Devlet Bakanı

E. Bağış

Adalet Bakanı

S. Ergin

Dışişleri Bakanı

A. Davutoğlu

Bayındırlık ve İskân Bakanı

M. Demir

Tarım ve Köy İşleri Bakanı

M. M. Eker

En. ve Tab. Kay. Bakanı

T. Yıldız

